

Довжик А. М.

Студентка 3-го курсу факультету соціології та права НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Тараненко М.Г., к.ю.н, доцент, факультет соціології та права НТУУ «КПІ»

ВИНИКНЕННЯ, РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ ПОНЯТТЯ

«ПРАВОВА ДЕРЖАВА»

Під поняттям «правова держава» слід розуміти державу, яка підпорядковується праву і наділена такими рисами як верховенство права, реалізація прав і свобод кожної особи та функціонування завдяки принципу поділу влади. Дане явище доволі сучасне, та не зважаючи на це, воно має довгий історичний шлях становлення.

Поняття правова держава походить від німецького «Rechtsstaat». Сама ж ідея зародилася в кінці 18 ст. а сучасних рис набула в 19 ст. у Німеччині. Головний сенс цієї ідеї полягає у тому, що завдяки обов'язку діяти відповідно до закону, узурпація влади буде обмежена, а права громадян дотримані та захищені. Англійським варіантом даного поняття є твердження, що необхідно забезпечити права усіх верств населення і забезпечити охорону від адміністративного свавілля. Тобто, поняття «правова держава» виникло у зв'язку із проблемами розвитку основних прав і свобод, які теоретично забезпечувалися нормативно-правовими актами, але не діяли на практиці. Головною передумовою виникнення правової держави була ідея природного права або дуалізм природного і позитивного права, яка в залежності від культурних та континентальних умов реалізовувалася абсолютно по різному. Іншою вагомою передумовою виникнення правової держави слід зазначити легітимність владних рішень та законів. З історичної точки зору ця ознака виражається у співвідношенні народу і влади. В результаті можна спостерігати лише два явища: перше - воля народу впливає на владу, і її дії стають легітимними, друге – влада діє на підставі сили. В першому випадку наслідком стане виникнення правової держави, а в другому буде зовсім зворотній процес.

Згодом, у зв'язку з розвитком наукових досліджень виникла думка щодо закономірності всіх природних процесів, які повинні закріплюватися у

нормативно-правових актах. Тому поступово держава більш не сприймалася як духовний інститут, а питання релігії стало приватним, а не публічним. В результаті почали виникати перші ідеї щодо законодавчого закріплення повноважень правителів. На цій підставі почалося розподілення влади на гілки. Вперше цю ідею запропонував Локк. Продовжуючи ідеї Локка, Монтеस्क'є вдосконалив подібні погляди. Поряд із ідеєю поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову, Монтеस्क'є вважав, що закони повинні бути пристосованими до потреб кожного предмета регулювання. Відповідно, спираючись на такі погляди та думки з'являється рання правова держава, яка вже наділена такою головною рисою, як верховенство законів. Завдяки закону забезпечувалася безпека, свобода особи могла бути обмежена, лише при наявності відповідного законодавчого акту. Тому найголовнішою рисою правової держави є панування правових законів. Саме з формуванням цієї риси можна вважати, що правова держава була створена у тому вигляді, основа якої збереглася і до нині.

Отже, можна зробити висновок, що формування поняття «правова держава» зайняло тривалий час. Під цим поняття слід розуміти форму організації державної влади з розподілом влади на виконавчу, законодавчу і судову, де всі сфери життя людини підпорядковуються закону, всі несуть однакову відповідальність перед законом і де реалізуються фундаментальні права кожної людини.